

УДК 332.2.021.8.001.25(477)

Юрій Валерійович ГНУСОВ,

кандидат технічних наук, доцент,

завідувач кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9017-9635>;

Володимир Михайлович СТРУКОВ,

кандидат технічних наук, доцент,

професор кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4722-3159>

СТАНОВЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПОЛІЦІЇ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Орієнтація на застосування інформаційних технологій в діяльності поліції (в ті роки - міліції) розпочалася одночасно з створенням інституту внутрішніх справ у Харкові завдяки зусиллям і стратегічній мудрості керівництва інституту на чолі з Олександром Марковичем Бандуркою. І це було дуже своєчасно, оскільки тоді на початку 90-тих років відбувалося революційне з точки зору технологій всеохоплююче поширення інтернету, глобальних комп'ютерних мереж і електронної пошти – принципово нових засобів комунікації, які забезпечували кардинальне розширення можливостей і якості виробничої діяльності і спілкування між людьми. І ці технологічні новації забезпечували якісно нові можливості у правоохоронній діяльності, дозволяли перевести роботу правоохоронних органів на якісно інший, більш високий рівень. Але ці можливості миттєво опановував і злочинний світ, народжувалася зовсім інша сфера злочинності – кіберзлочинність. В ті роки такого терміну ще не було, він з'явився пізніше. І на ці нові виклики необхідна була адекватна реакція правоохоронних органів не тільки у сфері застосування технологічних новацій, а і у внесенні відповідних змін у систему відомчої підготовки кадрів. І абсолютно далекоглядним в цих обставинах було рішення про створення в складі інституту окремого факультету для підготовки і перепідготовки фахівців у сфері комп'ютерних технологій. Оскільки давно відомо, що якщо держава своєчасно не використовує сучасні засоби і технології, то криміналітет, як правило, випереджає державу. Так, наприклад, у дев'яностих роках «...Когда лондонская полиция вела раскопки в архивах дедовскими методами, в колумбийском наркокартеле Кали анализ данных давно был поставлен на широкую ногу. В начале девяностых картель приобрёл мощную компьютерную систему IBM AS/400, стоившую в те времена полтора миллиона долларов, и обзавёлся штатом сисадминов и программистов, разрабатывающих специализированный софт для Data Mining. Техника была нужна для того, чтобы прочесать краденые базы данных с рабочими и домашними телефонами сотрудников американских спецслужб и дипломатических работников в Колумбии, сопоставить их с полным списком всех телефонных звонков, которые совершаются в стране, и выявить потенциальных информаторов, подлежащих ликвидации. Об эффективности затеи можно судить по тому факту, что, когда эта история всплыла на свет, американское Управление по борьбе с наркотиками предпочло сохранить подробности произошедшего в секрете.»[1]. Цей приклад яскраво свідчить про те, що держава повинна завжди випереджати злочинний світ, в протилежному випадку наслідки будуть вельми негативні.

Вірний стратегічний напрям був ораний і в інформаційній службі МВС – на початку 2000-х років була впроваджена перша відомча глобальна інформаційно-пошукова система АРМОР завдяки енергії і ініціативі тодішнього начальника департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення Єрмоленка Віктора Михайловича і розумінню важливості справи тодішнім керівництвом МВС. Впровадження цієї системи було справжньою технологічною революцією в інформаційній службі МВС України, переваги якої дозволили різко підвищити оперативність і зручність обслуговування запитів працівників міліції а також створити відомчу централізовану розподілену

систему баз даних МВС України, такий собі «відомчий міні інтернет». До речі, до сих пір не всі країни ЄС мають такий рівень інтеграції інформаційних ресурсів. Але під час впровадження АРМОРу фахівці департаменту зіткнулися з проблемою відсутності в обласних управліннях спеціалістів з адміністрування інформаційних систем, побудованих на основі СКБД ORACL. Один день навчання одного фахівця на сертифікованих курсах тоді коштував еквівалентно 250 дол. США. А таких адміністраторів було потрібно хоча б по 1-2 на кожен область і місто Київ. Вихід був оперативним знайдений завдяки наявності відповідних фахівців на факультеті управління та інформатики. За рішенням керівництва МВС і департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України були організовані і проведені двотижневі курси підготовки адміністраторів інформаційних систем на базі СКБД ORACL. Тьюторами на курсах стали молоді викладачі кафедри інформатики Андрій Бабій, Олексій Турута і Олексій Кольченко, а також доцент кафедри Олексій Лановий. Фахівці з обласних управлінь пройшли кваліфіковане навчання, отримали додатково методичні матеріали, підготовлені тьюторами, і повернулися до своїх підрозділів. Організатори і тьютори курсів отримали подяку від керівництва департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС. Впровадження стартового варіанту АРМОРу було здійснено у заплановані терміни. Навчання здійснювалося у сучасному комп'ютерному класі, наданому університету МВС України, з встановленою навчальною версією АРМОРу.

Наразі розвиток інформаційних технологій триває і зараз світ увійшов в епоху четвертої промислової революції, технології якої створили нові виклики і загрози. Одним з найбільш важливих нових явищ стало виникнення кіберзлочинності, масштаби якої з кожним роком зростають. Реакцією світової спільноти стало формування у правоохоронних органах підрозділів з боротьби з кіберзлочинністю. І тут Україна і Харківський університет внутрішніх справ були на хвилі сучасних трендів. На базі колишнього факультету управління та інформатики (назви були декілька раз змінені) був створений факультет з підготовки фахівців для боротьби з кіберзлочинністю, який зараз постачає кадри для підрозділів кіберполіції.

Що нас чекає надалі? Фахівці МВС Великобританії вважають, що найближчим часом не залишиться невисокотехнологічної злочинності взагалі. Навіть вуличні злочинці будуть використовувати ті чи інші плоди високих технологій. Напрями подальшого реформування поліції Великобританії викладені в Сучасній стратегії попередження злочинності, яка прийнята у березні 2016 р. Щоб найкращим чином використовувати дані та технології, британська поліція планує не тільки здійснити до 2020 р. апаратне і програмне переоснащення, але найголовніше - провести суцільне підвищення кваліфікації поліцейських, і в першу чергу на низовому рівні, змінити культуру поліцейських розслідувань. Згідно з цим документом найближчим часом всі британські поліцейські, незалежно від віку, повинні пройти прискорені курси підготовки в галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Правоохоронні органи цивілізованих країн переходять до предикативної парадигми діяльності, основою якої є попередження і профілактика злочинів. В цих умовах на перший план виходять високотехнологічні інструментальні засоби, які забезпечують можливість такої діяльності, тобто виявлення злочинних намірів на ранньому етапі їх підготовки. Прикладами таких інструментів є системи Palantir, ePOOLICE.

І знов ми переходимо до наступного етапу розвитку інформаційних служб, коли на перший план виходять не програмісти, а фахівці по роботі з даними (Data Scientist). І нагальною постає задача враховувати ці тренди у підготовці фахівців з відповідними знаннями і навичками.

Список бібліографічних посилань

1. "Большие Данные на службе полиции (и преступников): сайт. URL: <http://www.computerra.ru/86823/crime-bigdata/>

Одержано 14.11.2020